

**Ομιλία Πρύτανη, Καθηγήτη Κωνσταντίνου Χριστοφίδη στις Τελετές Αποφοίτησης
2014: «Πενταδάκτυλος: η Κιβωτός της Ιστορίας μας» - 23 Ιουνίου 2014**

Καλησπέρα σας!

Έντιμε κ. Υπουργέ Παιδείας και Πολιτισμού,

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι.

Με ιδιαίτερη χαρά σας καλωσορίζω στη 19^η τελετή αποφοίτησης του Πανεπιστημίου Κύπρου η οποία αποτελεί τη μεγάλη συνάντηση ανάμεσα στην πανεπιστημιακή κοινότητα και την κυπριακή κοινωνία.

Συνάντηση, που πραγματοποιείται ως κορυφαία συμβολική πράξη δημόσιας επιβράβευσης της ατομικής προσπάθειας κάθε απόφοιτου, και εκδήλωσης εκτίμησης προς κάθε οικογένεια ξεχωριστά, που υποστήριξε σταθερά τους φοιτητές κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Αποτελεί ταυτόχρονα και δημόσια ένδειξη ευγνωμοσύνης προς τους ακαδημαϊκούς, το διοικητικό προσωπικό και τα μέλη του Συμβουλίου και της Συγκλήτου που εργάστηκαν με αφοσίωση για την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση των σημερινών αποφοίτων.

Βρισκόμαστε απόψε εδώ για να τιμήσουμε τους απόφοιτους του 2014. Σήμερα, θα τους απονεμηθεί το πτυχίο που επισφραγίζει την ολοκλήρωση των πανεπιστημιακών τους σπουδών. Τους συγχαίρουμε θερμά, για την επίτευξη αυτού του σημαντικού ορόσημου ζωής, που θα αποτελέσει τη βάση για το μέλλον τους.

Σε λίγες μέρες κλείνουν 40 χρόνια από την Τουρκική εισβολή του 74. Η αποψινή μου ομιλία δεν θα μπορούσε να μην έχει σχέση με την **πολυετή** διαίρεση της πατρίδας μας. Ως Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κύπρου, που ανήκω στην γενιά που έζησε και ζει την διαίρεση, απευθύνομαι στους τελειόφοιτούς μας, σε όλους εσάς που θα ζήσετε στην άλλη Κύπρο, της επανένωσης και της λευτεριάς.

Αγαπητές και Αγαπητοί Απόφοιτοι,

Απόψε θα σας μιλήσω για κάτι ξεχωριστό, θα σας διηγηθώ έναν περίπατο μοναδικό, ένα κομμάτι της ζωής μου από το 1973. Μόλις τελειώσαμε την Τρίτη τάξη του Γυμνασίου Λαπήθου, πέντε 15χρονοι φίλοι από τις βόρειες ακτές της πατρίδας μας αποφασίσαμε να περπατήσουμε ολόκληρη την κορυφογραμμή του Πενταδάκτυλου από τη Δύση προς την Ανατολή, να δούμε τους βράχους του, τα κάστρα του, τις εκκλησίες του, τα μοναστήρια του, να περπατήσουμε τα δάση του, να περπατήσουμε την ψυχή του.

Ένα πρωινό του Ιούλη, λοιπόν, πήραμε το λεωφορείο και από τη Λάπηθο βρεθήκαμε στο ακρωτήριο του Κορμακίτη παρά τα Λιβερά, ένα μικρό πανέμορφο χωρίο των 130 κατοίκων. Ο κάθε ένας με ένα μικρό σακίδιο, ο ένας το νερό, ο άλλος ξηρή τροφή, ο άλλος κουβέρτες, ο άλλος το φαρμακείο, ο άλλος τα φανάρια, χάρτες, πυξίδα κλπ.

Ανεβήκαμε στα υψώματα των Λιβερών, εκεί στο μπαλκόνι της Κύπρου, στο βάθος το πέλαγος της Κιλικίας, δεξιά η Αγία Ειρήνη και ο κόλπος της Μόρφου. Προχωρήσαμε προς Κορμακίτη, αριστερά τα Πάναγρα, αργότερα στο δάσος του Διορίου, καταλήξαμε σε ένα μικρό σπιτάκι του δασονομείου, όπου μείναμε το βράδυ. Ήμασταν κουρασμένοι, όμως κάναμε την πρώτη καταγραφή στο κοινό οδοιπορικό που αποφασίσαμε να γράψουμε. **Μέρα 1^η:** Παρασκευή 6 Ιουλίου 1973, η Όρκα, τα Λιβερά, η Θάλασσα, το πευκόδασος, το πιο όμορφο ίσως πεδινό δάσος της πατρίδας μας.

Το επόμενο πρωί πεντέμισι στο πόδι, και πάλι περπάτημα μέσα στο δάσος, ένα ατέλειωτο πυκνό δάσος, είχαμε εμπιστοσύνη στην πυξίδα και στους χάρτες μας, εκπαιδευμένα λυκόπουλα τότε, στόχος μας ήταν η Μύρτου και το μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα, με το υπέροχο καμπαναριό. Το εντυπωσιακό κωδωνοστάσιο του ναού το έκτισε ο Παναγιώτης Σμυρνιός, που έφτασε στη Λάπηθο γύρω στο 1885, αφού προηγουμένως είχε επισκευάσει το καμπαναριό της Αγίας Φωτεινής, στη Σμύρνη.

Για μας τους Κερυνιώτες, αυτό το μοναστήρι είναι κομμάτι της ψυχής μας, με την παράδοση και τις αναμνήσεις της μεγάλης πανήγυρης της 27^{ης} του Ιούλη. Φθάσαμε το βράδυ, ο μοναχός Σωφρόνιος μας υποδέχθηκε, φιλοξενηθήκαμε στο μοναστήρι, γράψαμε το οδοιπορικό της **2^{ης} Μέρας**.

Στις 6 το πρωί και πάλι στο πόδι. Θα ήταν δύσκολη μέρα, στόχος μας ήταν να φθάσουμε το βράδυ στην Αγία Αικατερίνη το μοναστήρι του Σινά στον Πενταδάκτυλο, πάνω από την Βασίλεια. Ο Λάρνακας της Λαπήθου στο βάθος, απαιτητική διαδρομή, με τη ζέστη από νωρίς. Κάποιος σταμάτησε με το φορτηγό του, προσφέρθηκε να μας πάρει, αρνηθήκαμε: αυτή η διαδρομή για μας δεν ήταν ταλαιπωρία, ήταν πείσμα, αγάπη, ήταν το δικό μας τάμα. Στο βάθος το μοναστήρι της Παναγίας των Καθάρων.

Βρισκόταν σε λειτουργία κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα, αλλά πιστεύεται πως η ίδρυσή του έγινε νωρίτερα, κατά τον 8^ο αιώνα στα χρόνια της Εικονομαχίας, από φυγάδες μοναχούς που έφτασαν στην Κύπρο από την Κωνσταντινούπολη. Στον Λάρνακα της Λαπήθου φτάσαμε πριν το μεσημέρι, φάγαμε σε ένα καφενείο, ξεκουραστήκαμε για λίγες ώρες και συνεχίσαμε τον δρόμο για τη Βασίλεια. Στην διαδρομή, κάθε στροφή και έκπληξη, και τα βράχια; Εκεί ο Πενταδάκτυλος θυμίζει Μετέωρα, στέκεται περήφανος, αφιλόξενος αλλά φιλικός.

Σε μια στροφή εμφανίζεται η θάλασσα, ήμασταν σε υψόμετρο άλλα ήταν σαν να βρισκόταν δίπλα μας με εκείνο το βαθύ γαλάζιο, κάθε στροφή στο δρόμο και εναλλαγή, μια διαδρομή που θυμίζει Πήλιο.

Επτά το βράδυ, λίγο πριν το σούρουπο, φθάσαμε στο μοναστήρι. Ο καλόγηρος εκεί έκπληκτος να βλέπει 5 παιδιά μόνα τους, μας ρώτησε εάν γνώριζαν οι γονείς μας ότι φύγαμε από το σπίτι, ήταν λίγο θυμωμένος μαζί μας. Ευτυχώς, γνώριζε τον πατέρα μου, του μιλήσαμε για το σχέδιό μας να περπατήσουμε την κορυφογραμμή του Πενταδάκτυλου.

Άρχισε τις συμβουλές, «προσέξτε τον τουρκοκρατούμενο Άγιο Ιλαρίωνα» μας είπε ο μοναχός, γνωρίζαμε φυσικά τα προβλήματα, προετοιμαστήκαμε καλά πριν το ταξίδι. Απολαύσαμε τη φιλοξενία του και έτσι τελείωσε η **3^η μέρα**. Την επομένη, ξεκινήσαμε πολύ πρωί με το πρώτο φως και καθώς ανεβαίναμε το δρόμο της κορυφογραμμής, κοιτάξαμε για λίγο το ψαρολίμανο του Βαβυλά. Μερικές βάρκες επέστρεφαν εκείνη την ώρα, αφήσαμε πίσω μας τη θέα της θάλασσας και συνεχίσαμε στο δάσος, οι φωνές του δάσους ανεπανάληπτες.

Πέρασαν 41 χρόνια από εκείνη τη διαδρομή, όμως αυτό το δάσος, συνεχίζει να μου μιλάει ακόμη, με την ίδια φωνή, τη φωνή της επιστροφής.

Περπατούσαμε για δύο περίπου ώρες και όπως προβάλλει ο Νότος, απλώνεται ξαφνικά μπροστά μας η ατέλειωτη πεδιάδα της Μεσαορίας, στην άλλη πλευρά του Πενταδάκτυλου προβάλλει το Αγγιδάκι, ο Σύσκληπος, ο Άγιος Ερμόλαος.

Χανόμαστε για λίγο ο καθένας στις σκέψεις του και συνεχίζουμε, περπατάμε το Κυπαρισσόβουνο, την υψηλότερη κορυφή του Πενταδάκτυλου, 1024 μέτρα!

Η άλλη στροφή του δρόμου μας αποκαλύπτει τη θάλασσα του βορρά, στα πόδια της η Λάπηθος, η μαγική πολιτεία να ευωδιάζει θάλασσα και λεμονανθούς.

Κάτω στο βάθος, ο Καραβάς με την Ευαγγελίστρια, στον ορίζοντα να προβάλλει το μοναστήρι της Αχεροποιήτου, ανάμεσα στα ερείπια της αρχαίας Λάμπουσας.

Λίγο αργότερα φάνηκαν καθαρά τα χωριά μας, οι Μότηδες, ο Παλιόσοφος, η Ελιά, τα Φτέρυχα, αρχίσαμε να απαριθμούμε τους συμμαθητές μας από αυτά τα χωριά. Καθήσαμε σε ένα βράχο, ανοίξαμε το χάρτη και προσπαθούσαμε να σημειώσουμε και να ταυτοποιήσουμε το κάθε τι που πρόβαλλε στον ορίζοντα. Πλησιάζαμε σιγά-σιγά την περιοχή του Άγιου Ιλαρίωνα.

Στην Νότια πλευρά του Πενταδάκτυλου, τα **π/κ** χωριά το Κρινί, το Πιλέρι, η Αγίρδα, η Φότα. Άρχισε να σκοτεινιάζει, φοβηθήκαμε λίγο και αποφασίσαμε να μείνουμε το βράδυ κάτω από ένα μεγάλο πεύκο. Καθαρίσαμε το χώρο, μοιραστήκαμε λίγη τροφή.

Στα Ανατολικά, το κάστρο του Άγιου Ιλαρίωνα, κτισμένο στα 725 περίπου μέτρα. Η τοποθεσία του κάστρου εντυπωσιακή με απόκρημνους, σχεδόν κατακόρυφους βράχους. Οι σημειώσεις μας για την **4^η μέρα**, 9 Ιουλίου, ήταν γραμμένες με μολύβι πάνω στο χάρτη της Κύπρου.

Την επομένη, κατεβαίνοντας τον Πενταδάκτυλο, για να αποφύγουμε τον Άγιο Ιλαρίωνα, περάσαμε από το Κάρμι, συνεχίσαμε προς το Τριμίθι, στο βάθος ο Άγιος Γεώργιος, αποφύγαμε και το Τέμπλος και συνεχίσαμε μέχρι την πάνω Κερύνεια, φάγαμε και αρχίσαμε να ανηφορίζουμε προς το Μπέλαπαις, ίσως το πιο όμορφο μέρος της Κύπρου, με το ξακουστό γοτθικό Αβαείο του 1200 που κτίστηκε από το τάγμα του Αυγουστίνου. Φτάσαμε αργά το απόγευμα, από εκεί η πολίχνη της Κερύνειας, η όμορφη νύφη του Βορρά, το κάστρο, γύρω από το λιμάνι πολλές βάρκες μικρές και μεγάλες. Είναι ακόμη πιο όμορφη η Κερύνεια μας το βράδυ, καθώς ανάβει τα φώτα της που πέφτουν στη θάλασσα, μιλά στον καθένα μας, μιλά κατευθείαν στην ψυχή μας. Ανατολικά της Κερύνειας, Καρακούμι και Καζάφани.

Πήγαμε στη νυκτερινή μικρή Λειτουργία, ο Ιερέας μας φιλοξένησε το βράδυ σε ένα υπόστεγο της εκκλησίας, τέλος της **5^{ης} μέρας**.

Ξυπνήσαμε πρωί, στο διπλανό καφενείο, ένας βρακάς μας ορμήνεψε το δρόμο προς το Αρμενομονάστερο και έτσι ξεκινήσαμε και πάλι την πορεία μας. Επρέπε να φθάσουμε εκεί το απόγευμα, θα μέναμε στο μοναστήρι.

Ανεβαίνοντας και πάλι τον Πενταδάκτυλο, στην απέναντι πλευρά εμφανίστηκαν δεκάδες ΛΟΚατζίδες, μάλλον επέστρεφαν από πορεία, τραγουδώντας. Ήταν η 33^η μοίρα των καταδρομών, αυτή που ένα χρόνο αργότερα θα έδινε το αίμα της στο κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνα.

Ανηφορήσαμε το μικρό δρόμο από το Μπέλαπαϊς προς Δίκωμο, στρίψαμε ανατολικά. Σε δύο ώρες το κάστρο του Βουφαβέντου, σε υψόμετρο 954 μέτρα τα ξακουστά «Σπίτια της Ρήγαινας». Ήταν συναρπαστικό το θέαμα, μαγική θέα, οι βόρειες παραλίες της Κύπρου, από την Καρπασία ως την Κερύνεια και ολόκληρος ο κάμπος της Μεσαορίας απλώνονται μπροστά μας. Ακριβώς από κάτω, το Σιγχαρί και το Βουνό, το μοναστήρι του Κουτσουβέντη, ο Άγιος Χρυσόστομος. Βόρεια ο δρόμος Άγιος Επίκτητος-Κλεπίνης-Κυθρέας πιο ανατολικά η Τράπεζα.

Περπατήσαμε μέχρι το Αρμενομονάστερο, το μοναδικό αρμένικο μοναστήρι στην Κύπρο, κτισμένο σε υψόμετρο 530 μέτρων μέσα στο δάσος της Ανατολικής Πλατανιώτισσας, περίπου 2 χιλιόμετρα δυτικά της Χαλεύκας. Ιδρύθηκε γύρω στο έτος 1000 από Κόπτες και το 1425 περιήλθε στα χέρια των Αρμενίων. Εκεί συναντήσαμε πολλούς μαθητές από την σχολή Μελκονιάν της Λευκωσίας. Ασύλληπτη η θέα από το Αρμενομονάστερο.

Αργά το απόγευμα ένας ήλιος που πάει να δύσει στον ορίζοντα της Όρκας, η ευωδία της θάλασσας και ο ψίθυρος του αέρα που σβήνει στην καταπράσινη Χαλεύκα. **Γλυκεία χώρα Κύπρος!**

Αυτή την εικόνα την κλείνω στη μνήμη για πάντα, για να τη σώσω - δεν θέλω να αντικαταστήσω τη μαγεία της στιγμής εκείνης με την τραγική σημερινή εικόνα του ρημαγμένου μοναστηριού.

Τέλος της **6^{ης} μέρας**.

Την επομένη το πρωί πάλι στην πεζοπορία. Και ξανά η Νότια πλευρά, στο βάθος η Λευκωσία, η πρωτεύουσα της Κύπρου, ξεχωρίζει η καταπράσινη κωμόπολη της Κυθρέας, το Νέο Χωρίο, η Βώνη και λίγο πιο κάτω ο νέος αυτοκινητόδρομος Λευκωσίας-Αμμοχώστου να διασχίζει την Μεσαορία. Συνεχίζουμε προς το δάσος, και ξαφνικά και πάλι προβάλλει η θάλασσα, η Χάρτσια στα αριστερά, ο Άγιος Αμβρόσιος στο βάθος και η Καλογραία στα δεξιά.

Σε μια πανέμορφη κλειστή κοιλάδα, στη βόρεια οροσειρά του Πενταδάκτυλου, ανάμεσα στην Καλογραία και τον Άγιο Αμβρόσιο, βρίσκεται ένα από τα πιο όμορφα μνημεία του νησιού μας, το Μοναστήρι του Αντιφωνητή. Η Εκκλησία του Αντιφωνητή κτίστηκε το 12ο αιώνα και είναι αφιερωμένη στον Αρχάγγελο Μιχαήλ και στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και από αρχιτεκτονικής πλευράς είναι μοναδική. Στον μεγάλο τρούλο, έστεκε τότε επιβλητικός ο Παντοκράτορας. Στους τοίχους οι μοναδικές τοιχογραφίες της «Τελευταίας Κρίσης».

Μετά την Καλογραία, στους πρόποδες του Πενταδάκτυλου, η Άκανθού ένα από τα μεγάλα χωριά της Αμμοχώστου, τόπος αντιπροσωπευτικός της κυπριακής ομορφιάς και με την ξακουστή Εκκλησία του Χρυσοσώτηρα.

7^η μέρα διαδρομής: Περπατάμε προς το Κάστρο της Καντάρας που κτίστηκε επίσης κατά τη βυζαντινή περίοδο, στα τέλη του 11ου αιώνα. Το κάστρο με την μεγάλη παράδοση.

Διασχίσαμε το Δάσος, αργότερα φάνηκε στην Νότια πλευρά η κωμόπολη του Λευκονίκου, η Γύψος, η Λάπαθος, το Τρίκωμο.

Περπατήσαμε όλη μέρα, με πολλές διακοπές, οι επτά μέρες πεζοπορίας βάραιναν τα πόδια μας. Νιώθαμε την κούραση, 15χρονα παιδιά ήμασταν. Όμως αυτή η κούραση ανταμείφθηκε αργά το απόγευμα, όταν ανεβήκαμε στο κάστρο της Καντάρας, και κοιτάξαμε όλοι μαζί από την ανατολική του πλευρά προς τον ορίζοντα. Φυσούσε ένα απαλό αεράκι, στα πόδια του κάστρου απλωνόταν ολόκληρη η χερσόνησος της Καρπασίας, η χερσόνησος των Αγίων. Καθίσαμε μέχρι που βράδιασε και από την Νότια πλευρά άρχισαν σιγά-σιγά να ανάβουν τα φώτα της Αμμοχώστου. Και τότε το κάστρο της Καντάρας αγκαλιάζει την πόλη, την προσέχει και την φυλάει από ψηλά, όπως τότε, και τότε η Ιστορία της πατρίδας γίνεται ένα μοναδικό μωσαϊκό, ένα σημείο συνεύρεσης των αιώνων, ένα σημείο συνάντησης των ανθρώπων της Κύπρου!

Κοιμηθήκαμε νωρίς σε ένα σπίτι του δασονομείου κάτω από το κάστρο της Καντάρας, την επομένη το πρωί ξυπνήσαμε νωρίς, κανείς δεν ήθελε να χάσει την ανατολή του ήλιου. **8^η μέρα:** Ο ήλιος άρχισε να ανατέλλει από τα βάθη της Καρπασίας, πάνω από τα νερά της Κύπρου και της Συρίας, όπως έγραφε ο Καβάφης. *«Αγαπημένα των πατρίδων μας νερά, είμεθα Έλληνες τι άλλο είμεθα αλλά με αγάπες και με συγκινήσεις της Ασίας».*

Και μερικά χιλιόμετρα στο βορρά, πρώτα το Φλαμούδι της Αμμοχώστου, μετά η θάλασσα του Δαυλού, με τις πανέμορφες ακτές της, ο ήχος των κυμάτων έφτανε μέχρι σε μας, η μαγεία της φύσης, μοναδική, ανεπανάληπτη. Μαζέψαμε τα πράγματά μας και ξεκινήσαμε για την Επτακώμη. Κατεβαίναμε τις τελευταίες κορυφές του Πενταδάκτυλου, στα δεξιά η Κώμη Κεπίρ.

Ο Πενταδάκτυλος, αγαπητοί απόφοιτοι, δεν είναι απλά μια οροσειρά, δεν είναι μόνο ένας οικολογικός βιότοπος, για μας τους κατοίκους της Κύπρου είναι ένας βιότοπος του πολιτισμού μας και κυρίως μια κιβωτός της παράδοσης και της ιστορίας μας.

Στόχος μας ήταν να φθάσουμε το βράδυ στην Γιαλούσα. Εκεί, στους τελευταίους λόφους του Πενταδάκτυλου ένας βοσκός. Παραξενεύτηκε, «από πού είστε ρε κοπέλια» μας ρώτησε, του είπαμε, «εν ωραία τα μέρη σας» μας λέει, αλλά «σαν το Καρπάσι έν εσ*hi*». Μιλήσαμε λίγο μαζί του, του είπαμε τα σχέδια μας για τον Απόστολο Ανδρέα. Μας είπε να προσέχουμε να μην πέσουμε στη Γαλάτεια είναι τ/κ θύλακας μας είπε, προσέχετε και τον Πλατανισσό. Τι πατρίδα είναι και αυτή; Με τόση διαίρεση, με τόσο πόνο, με τους ανθρώπους να φοβούνται να κινηθούν ελεύθερα, με θύλακες, με οδοφράγματα, με χωριά κλειστά!

Μπήκαμε στην Επτακώμη, στο μικρό καφενείο μερικοί ηλικιωμένοι στο τάβλι. Αρχίσαμε την πορεία μας προς το Λεονάρισσο, λίγο αργότερα είδαμε την ταμπέλλα: Βασίλι, Λυθράγκωμη, σε μια πιο μικρή πινακίδα: «Παναγία Κανακαριά».

Μας είχε μιλήσει ο θεολόγος μας για τα περίφημα μωσαϊκά της, 3 χιλιόμετρα ξεστράτισμα, το συζητήσαμε μεταξύ μας και αποφασίσαμε ότι άξιζε τον κόπο, ξεστρατίσαμε λοιπόν. Ήταν εκεί τα μωσαϊκά της Κανακαριάς, το λοξό βλέμμα του Αρχάγγελου Μιχαήλ γλυκό αλλά διαπεραστικό. Κανείς μας δεν μπορούσε τότε να προβλέψει, την περιπέτεια που θα περνούσε τις επόμενες δεκαετίες! Συνεχίσαμε την πορεία μας προς τον Άγιο Ανδρόνικο. Στο βάθος η «Αχαιών Ακτή», η θάλασσα των Ελλήνων.

Φθάσαμε αργά στη Γιαλούσα, στο κέντρο του χωριού, στην πλατεία, πολλοί μαθητές του Γυμνασίου. Αρχίσαμε να συζητάμε μαζί τους, τους είπαμε για την πορεία μας, κάποιοι μας είπαν ότι θα την επαναλάμβαναν του χρόνου αντίστροφα, από την Ανατολή προς τη Δύση. Το βράδυ πήγαμε μαζί τους στο «Σινεμά Ευαγόρας», μας φιλοξένησαν χωρίς καν να μας ξέρουν, αυτή ήταν η Κύπρος που ξέραμε, αυτή ήταν η Κύπρος που χάσαμε. Η Κύπρος των απλών ανθρώπων!

9^η Μέρα: Το πρωί ξεκινάμε και πάλι, αρνηθήκαμε την προσφορά κάποιων να μας μεταφέρουν στο Ριζοκάρπασο, είπαμε ήταν τάμα για την πανέμορφη πατρίδα. Περάσαμε την μεγάλη στροφή, στο ύψωμα το Γυμνάσιο της Γιαλούσας, σε μια περίπου ώρα φθάσαμε στην εκκλησία του Αγίου Θέρισσου, ανάψαμε ένα κερί. Σε λίγο σταματά εκεί ένα λεωφορείο, ήταν ο τελευταίος σταθμός των προσκυνητών προς τον Απόστολο Ανδρέα. Θυμάμαι την επιγραφή του Λεωφορείου «Λάρνακα-Λεύκαρα».

Επόμενος προορισμός η εκκλησία του Άγιου Φίλωνα, 2 χιλιόμετρα βορείως του Ριζοκαρπάσου. Φθάσαμε νωρίς το απόγευμα. Ο σωζόμενος ναός, είναι του 14ου αιώνα κτισμένος στα θεμέλια παλαιότερου ναού, κατά πάσα πιθανότητα του 5ου ή 6ου αιώνα.

Ο Άγιος Φίλωνας, ο Άγιος Συνέσιος, ο Άγιος Θύρσος, ο Άγιος Σωζόμενος και η Αγία Φωτεινή, **οι πέντε Αγίοι** της Καρπασίας.

Το βράδυ μείναμε στον Άγιο Φίλωνα, μαζί με μια ομάδα προσκόπων, οι οποίοι μας φιλοξένησαν στο συσσίτιο τους. Κοιμηθήκαμε στα ερείπια της εκκλησιάς. Η **10^η μέρα** μας βρίσκει πεζοπόρους προς το Ριζοκάρπασο. Φθάσαμε στην πλατεία του χωριού, δίπλα από τον Άγιο Συνέσιο, αγοράσαμε λίγα φρούτα και κατηφορίσαμε προς τον Απόστολο Ανδρέα. Μας έμεναν 12 χιλιόμετρα ως το τέλος της διαδρομής.

Συνεχίσαμε με πολλούς σταθμούς, πρώτα στις χελώνες, μετά στην παραλία Πασσίαμμος, ίσως την πιο όμορφη και μεγαλύτερη αμμοακτή της Κύπρου τέλος η Γαλανόπετρα. Μετά από **10 μέρες** πεζοπορίας, φθάσαμε το βράδυ στη Μονή του Αποστόλου Ανδρέα, στο πιο ανατολικό κομμάτι της πατρίδας μας, ή σχεδόν στο πιο ανατολικό γιατί την επόμενη μέρα μας περίμενε μια έκπληξη.

Μάθαμε ότι 2 χιλιόμετρα ανατολικότερα, στο ακρότατο σημείο της χερσονήσου, μια Γαλλική αποστολή του CNRS, υπό τον Alain Le Brun, έσκαβε στο Κάστρο. Έτσι το πρωί, την **11^η μέρα**, 16 Ιουλίου ξεκινήσαμε προς το Κάστρο. Πρόκειται για μια μοναδική ανασκαφή νεολιθικού οικισμού της 7^{ης} χιλιετηρίδας π.Χ.

Μείναμε μαζί τους δυο ολόκληρες μέρες. Θα ήθελα να σας αναφέρω ότι αυτές οι 2 μέρες ήταν καθοριστικές για τη ζωή μου. Από αυτούς τους ανθρώπους πήρα τα πρώτα ερεθίσματα για να σπουδάσω στη Γαλλία. Τελικά η ζωή μας παρουσιάζει απρόβλεπτες ευκαιρίες: στο χέρι μας, στο χέρι σας είναι να τις αρπάξετε.

Πικρή ειρωνεία: Στις 17 Οκτωβρίου 2005, το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, κατήγγειλε γραπτώς, σε πολλές ακαδημίες και πολλά ινστιτούτα αρχαιολογίας παγκοσμίως, την καταστροφή του Νεολιθικού οικισμού του Κάστρου του Αποστόλου Ανδρέα, για τη δημιουργία χώρου ανάρτησης των κατοχικών σημαιών. Κατεδαφίστηκαν με μπουλντόζες 9 χιλιάδες χρόνια ιστορίας για 2 σημαίες!

Αγαπητές και Αγαπητοί Απόφοιτοι,

12 ολόκληρες μέρες κράτησε τελικά το «**προσκύνημα πατρίδας**». Εμείς δυστυχώς είμαστε η γενιά που έζησε την διαίρεση, είμαστε άνθρωποι που αφήσαμε στη μέση τη ζωή μας, γιατί ο Βορράς είναι γεμάτος από τους παππούδες μας, τα δικά μας τα λόγια, τα σπίτια μας, τα σχολεία μας, τα δικά μας ηλιοβασιλέματα, γεμάτος θάλασσα, ήχους, χρώματα και αρώματα. Ο Πενταδάκτυλος, το αγαπημένο μας βουνό, έχει γίνει η κουρτίνα της διαίρεσης που χωρίζει την πατρίδα σε Βορρά και Νότο και μας εμποδίζει να δούμε το γαλάζιο της θάλασσας από την άλλη πλευρά.

Πέρασαν 40 χρόνια από τότε, μην επιτρέψετε να γίνετε εσείς η γενιά της οριστικής διχοτόμησης. Αντιδράστε! Απαιτήστε και παλέψτε για μια πορεία λύσης, αγνοήστε τους εμπόρους της ψεύτικης ελπίδας.

Τις δύσκολες ώρες ανατρέχουμε στην ιστορία και την παράδοση μας για να πάρουμε μια ανάσα.

Θα επιστρέψουμε στην κατεχόμενη γη μας. Και τότε θα αναζητήσουμε τις χαμένες ψηφίδες του πανάρχαιου πολιτισμού μας. Και τότε εσείς και οι επόμενες γενιές, με αφοσίωση και αγάπη, θα ξαναφτιάξετε το ρημαγμένο μωσαϊκό της ιστορίας μας.

Εσείς αγαπητοί νέοι, είστε η νέα γενιά των πολεμιστών της ειρήνης, της σύγχρονης Κύπρου, οι πολεμιστές της δημιουργίας. Η γενιά που, πάνω στο πονεμένο παρελθόν και τη θυσία των προγόνων της, θα χτίσει με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία το μέλλον μιας Κύπρου της ειρήνης, της Ευρώπης και του κόσμου. Μιας Κύπρου ελεύθερης και ενωμένης, χωρίς διαχωρισμούς και τείχη ανάμεσα στους ανθρώπους της.

Να θυμάστε ότι την επόμενη μέρα της λύσης, κυρίαρχος στην περιοχή θα είναι εκείνος που θα έχει τα καλύτερα σχολεία, τα καλύτερα πανεπιστήμια, τα καλύτερα νοσοκομεία, τα καλύτερα ερευνητικά κέντρα, τις καλύτερες υπηρεσίες και όλα αυτά για να τα έχει κανείς πρέπει πρώτα να έχει άριστους επιστήμονες.

Επενδύουμε, λοιπόν, σε σας!

Θέλουμε νέους επιστήμονες που δοκιμάζουν και ρισκάρουν, που ερευνούν στους ορίζοντες του αδύνατου, διότι εκεί βρίσκεται η σύγχρονη γνώση, εκεί παραμονεύει η καινοτομία.

Εκ μέρους όλων των καθηγητών σας, συγχαίρω θερμά εσάς, αλλά και τους γονείς και τις οικογένειές σας, οι οποίοι σας στήριζαν έμπρακτα καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών σας. Θέλω να είστε υπερήφανοι για το πτυχίο σας, αλλά και το πανεπιστήμιό σας, το οποίο να είστε βέβαιοι πως θα συνεχίσει να σας στηρίζει στο κάθε σας βήμα, ειδικά στις σημερινές δύσκολες συνθήκες.

Να στηριχτείτε άφοβα και με αυτοπεποίθηση σε αυτά που μάθατε, γιατί μάθατε πολλά!

Να στηριχτείτε σε **αυτά** που ξέρετε και όχι **σε αυτούς** που ξέρετε!

Σας εύχομαι, λοιπόν, από καρδιάς να περπατήσετε και εσείς τις κορυφογραμμές του Πενταδάκτυλου σε μια ελεύθερη Κύπρο!

Ξεχάστε την Κύπρο που συστέλλεται. Εσείς είστε η Κύπρος που διαστέλλεται, που μεγαλώνει, που δημιουργεί!

Το χθες δεν είναι δικό σας για να το αλλάξετε, το αύριο όμως είναι δικό σας για να το κερδίσετε ή να το χάσετε!

Σας ευχαριστώ!